

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1922 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden jämte en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 17 februari 1922 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 76, har Kungl. Maj:t under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden att tillämpas från och med 1923.

Beträffande utredningen i detta ärende hänvisas till statsrådsprotokollet.

Genom Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut 1913 inrättades täckdikningslånefonden. I kungörelse den 4 juli samma år (nr 185) blevo villkoren för erhållande och tillgodonjutande av lån från fonden först bestämda. Med mindre ändringar, avseende huvudsakligen vissa formella bestämmelser utfärdades den 19 juni 1917 ny kungörelse (nr 394) angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden.

Med anledning av framställning från odlingskommittén förelade Kungl. Maj:t därefter 1920 års riksdag i proposition nr 151 förslag till ändrade villkor för lån från fonden, vilket förslag bifölls av riksdagen jämlikt anmälan i skrivelse den 9 juni 1920, nr 346. Angående de sålunda förändrade villkoren utfärdades kungörelse den 22 juni 1920 (nr 332).

Vissa framställda förslag i ämnet blevo emellertid icke av Kungl. Maj:t upptagna till prövning vid framläggande av sistnämnda proposition, utan ansågos desamma böra göras beroende på ytterligare utred-

ning. Sedan dylik förebragts, förelade Kungl. Maj:t i proposition den 4 mars 1921, nr 181, riksdagen förslag till ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden m. m. Jämlikt anmälan i skrivelse den 15 juni 1921, nr 284, biträdde riksdagen Kungl. Maj:ts förslag, men anhöll tillika, att Kungl. Maj:t ville i anslutning till vad riksdagen i samma skrivelse anfört för 1922 års riksdag framlägga förslag till ändring i mom. 1 av gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden. I enlighet med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 17 juni 1921 kungörelse (nr 358) angående ändrad lydelse av vissa delar av ovannämnda kungörelse den 22 juni 1920.

Ur nu gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden må återgivas följande:

1) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna täckdikningslån, må därom inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning innehållande uppgift å de företag, för vilka täckdikningslån blivit hos hushållningssällskapet sökta, förslag till belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån ävensom övriga för ärendets bedömande erforderliga uppgifter; ägande lantbruksstyrelsen fastställa formulär för sådan framställning.

2) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap statslån från fonden och skall därvid fastställa den tid, inom vilken varje särskilt täckdikningsföretag skall vara påbörjat och avslutat; åliggande det lantbruksstyrelsen att om beviljat statslån meddela uppgift till statskontoret.

3) Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta eller det därmed avsedda arbetet icke vara inom den av lantbruksstyrelsen fastställda tid påbörjat eller avslutat, skall sådant lånebelopp, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

4) Å lyftad oguldet statslånebelopp skall hushållningssällskap erlægga fyra procent årlig ränta från lyftningsdagen.

10) Plan och kostnadsförslag för täckdikningen jämte karta däröver skola vara uppgjorda av lantbruksingenjör eller, efter vederbörande hushållningssällskaps bestämmande, av länsagronom, jordbrukskonsulent eller annan person, som hushållningssällskapet prövar vara därtill kompetent, och skall denne även avgiva yttrande om den föreslagna täckdikningsmetodens lämplighet för marken i fråga.

11) Till biträde vid arbetet skall, där vederbörande hushållningssällskap ej annorlunda medgiver, låntagaren använda täckdikningsförman, som är anställd i hushållningssällskapets tjänst eller godkänd av lantbruksingenjör eller jordbrukskonsulent eller som med vitsord och godkänd skicklighet genomgått särskild genom statens försorg för ändamålet anordnad utbildningskurs.

13) Hushållningssällskap har att bestämma de närmare villkoren för åtnjutande av täckdikningslån, dock med iakttagande att minst en fjärdedel av lånebeloppet skall inestå, till dess arbetet blivit avsynat och godkänt, samt åger att handhava

ledningen och övervakandet av ifrågavarande täckdikningsföretag och tillse, att det med beviljat dylikt lån avsedda ändamålet vinnas.

14) För handläggning av ärenden, som avse det direkta ledandet och övervakandet av täckningsverksamheten inom sällskapets område, skall finnas en av sällskapet eller dess förvaltningsutskott utsedd nämnd om 3 till 5 personer, därav minst en skall vara inom området bosatt lantbruksingenjör eller hava sådan sakkunskap å området, som i mom. 15) stadgas för att kunna utses till ledare av täckdikningsverksamheten.

15) Nämnd, varom i mom. 14) sägs, skall hava till sitt förfogande såsom ledare av täckdikningsverksamheten inom sällskapets område en av förvaltningsutskottet utsedd, inom området bosatt lantbruksingenjör, länsagronom, jordbrukskonsulent eller annan person, som utskottet prövar för uppdraget kompetent. Här för kräves att hava efter avlagd agronomexamen antingen under minst tre månader med gott vitsord tjänstgjort som biträde åt lantbruksingenjör eller med sådant vitsord genomgått särskild av staten anordnad kulturteknisk kurs eller ock att hava på annat sätt förvärvat sig sådan insikt i här ifrågavarande avseende, som lantbruksstyrelsen vid på sällskapets eller utskottets begäran företagen prövning av företedda betyg och intyg finner sig kunna för ändamålet godkänna.

17) Det åligger hushållningssällskap, som innehar lån, att inom tider, som lantbruksstyrelsen bestämmer, enligt av styrelsen fastställt formulär till styrelsen avgiva redogörelse över lånerörelsen och medelst densamma understödda täckdikningsarbeten.

18) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning därå.

Kungl. Maj:ts förslag innefattar följande ändrade lydelse av nedanstående moment av nu gällande villkor för lån från täckdikningslånefonden.

1) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna täckdikningslån, må därom inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning.

2) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap statslån från fonden; åliggande det lantbruksstyrelsen att om beviljat statslån meddela uppgift till statskontoret.

3) Hushållningssällskap må ej av statslånebelopp utlämna täckdikningslån utan hörande av sakkunnig ledamot av i 14 momentet omförd nämnd och ej, utan medgivande av lantbruksstyrelsen, mot dylik ledamots avstyrkande. Lantbruksstyrelsen har att öva uppsikt och kontroll å hushållningssällskapens täckdikningslåneverksamhet. Angående utlämnade lån skall hushållningssällskap till lantbruksstyrelsen avlämna uppgifter enligt formulär, som lantbruksstyrelsen äger fastställa. Finnes statslånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta, skall sådant lånebelopp, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

18) Statskontoret har att till vederbörande hushållningssällskap mot sällskapets förskrivning därå utbetala beviljat statslån med en tredjedel, så snart lånet beviljats, en tredjedel den 1 juli och återstående tredjedel den 1 oktober det år, för vilket lånet beviljats.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 93, av herr *Lindmark* m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det i punkt 4 av kungl. kungörelsen angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden den 22 juni 1920 införda villkoret för erhållande av lån ur fonden, att å lyftat oguldet statslånebelopp skall erläggas 4 procents ränta, skall ur författningen utgå och ersättas av en bestämmelse, att å statslån från sagda fond icke någon ränta skall erläggas.

Motion.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för den gjorda framställningen, hänvisas till motionen.

Beträffande först den i ämnet väckta motionen, vari föreslås borttagande av bestämmelsen att å oguldet lånebelopp skall erläggas 4 procents ränta, synes utskottet den omständigheten, att täckdikningen för jordbrukaren är att betrakta såsom ett produktivt företag, vilket inom relativt kort tid lämnar ekonomiskt utbyte, tala mot en sådan åtgärd. Härtill kommer att det statsfinansiella läget ingalunda bör inbjuda till vidtagande av åtgärder, varigenom staten skulle komma att åsamkas större uppoffringar än som kunna anses vara oundgängligen nödvändiga. Att såsom motionären framhållit lån från den numera i täckdikningslånefonden upptagna s. k. dräneringsfonden utlämnades utan ränta hänförde sig allenast till denna fonds natur av en ren kristidsanordning, varigenom man under rådande livsmedelsknapphet strävade att snabbast möjligt höja jordens avkastningsförmåga. Utskottet kan sålunda icke biträda det i motionen framställda förslaget.

Utskottet.

Med avseende å den av Kungl. Maj:t föreslagna förändringen i mom. 1 i gällande bestämmelser för lån från täckdikningslånefonden, vilken avser borttagande av bestämmelsen att framställning om lån från täckdikningslånefonden ovillkorligen skall åtföljas av uppgift om de företag, vartill lånet avses, står denna i överensstämmelse med av riksdagen år 1921 därom uttalad önskan och föranleder därför icke någon utskottets erinran. I mom. 3 föreslås en kompletterande bestämmelse om att lån ej må av hushållningssällskap beviljas utan hörande av den sakkunniga ledamoten i den nämnd, som enligt gällande villkor skall handlägga täckdikningsärenden, samt ej, utan lantbruksstyrelsens medgivande, mot hans avstyrkande, ävensom ett stadgande att lantbruksstyrelsen uttryckligen tillägges överinseende å hushållningssällskapens låneverksamhet. Ej heller i dessa avseenden har utskottet någon invändning att göra. Vad beträffar den i mom. 18 ifrågasatta ändringen, att för visst år beviljat lån icke skulle såsom för närvarande få av stats-

kontoret i sin helhet på en gång utbetalas till vederbörande hushållningssällskap utan med en tredjedel vid beviljandet, en tredjedel den 1 juli och återstående tredjedel den 1 oktober det år, för vilket lånet beviljats, har departementschefen till stöd härför åberopat, att vissa farhågor uttalats för att ett borttagande av lantbruksstyrelsens förhandsprövning skulle leda till att vederbörande hushållningssällskaps framställningar om lån från fonden komme att avse större belopp än som omedelbart erfordrades, samt framhållit, att till förhindrande av onödig ränteförlust å fondens medel ifrågavarande moment borde erhålla den föreslagna lydelsen. För egen del synes utskottet någon anledning icke föreligga att vidtaga särskilda restriktioner beträffande beviljat statslåns utbetalning, då den av departementschefen åsyftade förändrade bestämmelsen i mom. 1 föreslagits i anslutning till gällande villkor rörande statens egnahemslån, i fråga om vilka något dylikt stadgande icke ansetts erforderligt. Härtill kommer att vederbörande hushållningssällskap med nuvarande låga inlåningsränta säkerligen icke skulle finna med någon fördel förenligt att av beviljat lån uttaga större belopp än som erfordras för tillgodoseende av det omedelbara behovet. Utskottet anser sålunda, att mom. 18 bör bibehållas vid sin nuvarande lydelse. I övrigt har utskottet icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med avslag å den i ämnet väckta motionen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagna ändrade villkor för lån från täckdikningslånefonden med däri av utskottet angiven förändring att tillämpas från och med 1923.

Stockholm den 4 april 1922.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Hellström, Boberg, Ingeström, Elisson, Dalberg, Eriksson* i Ljusdal och *Lindstrand* samt

från andra kammaren: herrar greve *Hamilton, Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmålby, *Hedlund* i Östersund, *Aarnseth, Hedlund* i Häste, *Pettersson* i Stäringe och *Poppius*.